

publice din stat cărora le-a trimis câte un exemplar din *The Tipping Point* a fost următorul: „Folosiți gândirea din această carte pentru a crea ceva nou [și veți primi un grant pentru fiecare idee]”. Rezultatul a fost sponsorizarea a 21 de biblioteci în proiectele propuse (262). Alte exemple post-lansare a cărții pot fi găsite între paginile 261 și 280 („Afterword – Tipping Point Lessons from the Real World”, fragment scris de autor pentru ediția a II-a).

Tipul de incursiune pe care îl propune Malcolm Gladwell în analiza reacțiilor sociale la nivel macro și nu numai poate fi asemănat cu un alt tip de analiză a majorității – așa cum o face Elisabeth Noelle-Neumann în teoria spiralei tăcerii. Astfel că, așa cum oamenii au un simț special de „recunoaștere” a opiniei dominante (ceea ce gândesc majoritatea oamenilor) vizavi de un subiect sau despre o situație și de adoptare a unei atitudini corespunzătoare, de exprimare a propriei opinii sau de tăcere, de a deveni „*silent majority*” sau „*loud minority*” (Moscovici, 1991), și în teoria momentului de declanșare, oamenii adoptă simultan, brusc un anumit tip de reacție sau de comportament. Această manifestare macro apare însă ca rezultat al influenței celor care împrăștiie o anumită opinie (*word of mouth*; conectori, experți sau vânzători), în funcție de calitățile subiectului/obiectului sau situației în sine (*stickiness factor*) sau în funcție de context (*the power of context*).

O altă analogie a acestui tip de „aventură intelectuală” (*intellectual adventure story*), cum o numește autorul (www.gladwell.com) este aceea cu cartea lui Daniel Goleman, *Inteligența emoțională*, în sensul că și această propunere preia teorii și idei din științele sociale și le arată relevanța în viața de zi cu zi a oamenilor (de asemenea, ambele lucrări tratează un întreg capitol despre *word of mouth*).

Notă

Malcolm Gladwell scrie pentru *The New Yorker* din 1996 (*staff writer*), în perioada 1987-1996 fiind reporter pentru *The Washington Post*. Malcolm Gladwell s-a născut în 1963 în Anglia, dar a crescut în Canada, fiind absolvent de istorie al Universității din Toronto, în 1984.

Bibliografie

Moscovici, S. (1991). Silent Majorities and loud Minorities. *Communication Yearbook*, 14, 298-308.

Bogdana Baltasiu

Amitai Etzioni

Societatea monocromă, Iași, Editura Polirom, 2002, 368 p.

Născut la Köln (Germania) în 1929, Amitai Etzioni este autorul a 22 de cărți, numeroase articole publicate în *The Washington Post*, *Wall Street Journal*, *New York Times*. Printre lucrările sale se numără: *A Comparative Analysis of Complex Organizations* (1961), *Studies in Social Change* (1966), *The New Golden Rule: Community and Morality in a Democratic Society* (1996), *The Limits of Privacy* (1999). În 1958 își ia doctoratul în sociologie la University of California. În perioada 1994-1995, A. Etzioni este președintele Asociației Americane de Sociologie. În cadrul administrației Clinton, este consilier pe politici sociale, în prezent fiind profesor universitar la The George Washington University.

Cartea, cu o postfață semnată de Sorin Antohi, este structurată în 13 capitole-eseu cu teme foarte variate („Societatea monocromă”, „Este «stigmatizarea» rușinoasă?”, „Societatea postabundenței”, „Pot fi reale comunitățile virtuale?”, „Suferința copiilor”, „Sărbătorile: neglijate paturi germinative ale virtuții”, „Salemul fără vrăjitoare”,

„Normele sociale : Rubiconul științei sociale”, „De ce societatea civilă nu este destul de bună”, „Virtutea și statul : dialog între un comunitarist și un social conservator”, „Restaurarea vocii morale”, „Judecăți morale interculturale”, „«Investitori» contra acționari”).

Toate temele dezbatute în *Societatea monocromă* poartă amprenta paradigmei comunitariste. A.E. este părintele mișcării comunitariste, numele său fiind întotdeauna asociat cu acest concept. Ideile comunitariste prind contur în SUA ca o reacție de opoziție la adresa liberalismului. Comunitariștii consideră că societatea oferă excesiv de multe drepturi, libertăți, iar îndatoririle, angajamentele au fost minimizate. Ei pledează pentru redefinirea echilibrului între drepturi și îndatoriri comunitare.

Comunitariștii sunt preocupați de degradarea morală a societății americane, de abuzul asupra copiilor (produs prin pornografie, violență), de combaterea delincvenței, de consumul exagerat ce caracterizează societățile capitaliste. Practic, mișcarea comunitaristă critică actuala ordine socială și avansează idei ce converg spre idealul comunitar.

A. Etzioni dizolvă fundamentele comunitariste în lucrarea *Societatea monocromă* și debutează printr-o analiză a posibilelor schimbări din societatea americană sub presiunea unui context multirasial, multicultural (punctul inițial al discuției este alcătuit din previziuni demografice care indică o viitoare „majoritate a minorităților” – 5). În pofida unui conținut societal eterogen, A. Etzioni consideră că omogenitatea valorilor se va păstra și va exprima în continuare crezul american. Autorul își construiește argumentația aducând în atenția cititorului numeroase date empirice obținute din cercetări. De fapt, întreaga carte abundă în date concrete, canitative, ce transpar din bogata experiență sociologică a autorului.

Indivizii sunt îndemnați să contribuie la construcția comunității prin promovarea informală a „virtuților”. Astfel, A. Etzioni dorește o ordine socială bazată pe angajamente morale. Inspirat de teoriile lui E. Durkheim, ce privesc sărbătorile ca factori de integrare socială, A. Etzioni dezvoltă ipoteze noi și explică în esență sărbătorile, ritualurile ca procedee prin care se reafirmă angajamentele față de valorile împărtășite în comunitate, dar și ca elemente cu rol în reducerea tensiunii sociale. Autorul spune că deficitul de moralitate are la bază golirea de conținut tot mai accentuată a sărbătorilor, primirea valorilor familiale, creșterea ratei divorțurilor. Acestea sunt, arată A. Etzioni, cauze premergătoare unei viitoare lipse de imunitate la delincvență, ce va caracteriza noile generații.

Din capitolele următoare aflăm că A. Etzioni, urmărind metodologia comunitaristă, vede în constrângerea prin legiferare o soluție nu tocmai adecvată sau eficientă. Ordinea socială trebuie să fie generată preponderent de informalitate. Rolul principal al legilor este necesar să se concretizeze în susținerea valorilor, normelor sociale împărtășite de respectiva societate. Autorul se oprește asupra stigmatizării ca soluție în combaterea delincvenței. A. Etzioni este de părere că societatea nu se poate manifesta pasiv, trebuie să se implice nu numai formal, ci și informal, definindu-și în acest mod virtuțile proprii. Legea este percepută mai degrabă ca suport al moralității, și nu ca mijloc direct de impunere a moralității. Moralitatea este dată, în viziunea lui A. Etzioni, de „vocea interioară” (240) a fiecărui individ, dar și de „vocea comunității”¹ (241), cele două fiind complementare. Așadar, moralitatea nu se menține prin coerciția statului, ci prin internalitatea individului și puterea comunității de a impune un comportament bazat pe valori

considerate dezirabile, și aceasta prin mecanisme informale.

A. Etzioni acordă atenție și unor subiecte tipice orientării comunitariste precum protecția copiilor, consumerismul, criticând principiile politicilor liberale, dar, mai ales, libertarianiste.

Un capitol mai special al cărții îl constituie cel despre comunitățile virtuale (capitolul II). În colaborare cu fiul său, Oren Etzioni, autorul tratează în paralel comunicarea *face-to-face* și *on-line*. Sâmburele de la care pornește comparația derivă din definiția comunității propusă de autor: „...o rețea de relații încărcate afectiv, care cuprinde un grup de indivizi –, relații ce se intersectează și se consolidează reciproc, și nu un simplu lanț de relații bilaterale... Comunitățile pretind o anumită doză de devotament față de un set de valori, moravuri, sensuri împărtășite și o identitate istorică comună, pe scurt, o cultură” (100). Comunicarea *face-to-face* și comunicarea *on-line* trebuie să se întrepătrundă într-un tot armonios pentru că, spune A. Etzioni,

„forme hibride permit ca punctele forte ale fiecărui sistem să suplinească slăbiciunile celuilalt” (115). Autorul este entuziasmat de calitățile cibernațului și accentuează valențele pozitive ale Internetului, cu toate că ideea comunităților virtuale este ușor hazardată.

A. Etzioni oferă, prin lucrarea *Societatea monocromă*, un puzzle de idei ce conturează o altă viziune sau modalitate de abordare a unor probleme ce frământă societățile contemporane. Fiecare capitol dezvoltă și examinează premisele unei „societăți bune”, pe care autorul o dorește instituită. Lucrarea este utilă publicului interesat de aspecte și teorii ce privesc arealul comunității, nuanțele discursului comunitarist deschizând noi perspective în această direcție.

Note

1. De văzut, pentru o mai completă prezentare a acestui subiect, cartea de același autor: *The New Golden Rule: Community and Morality in a Democratic Society*, New York: Basic Books, 1996.

Marian Bojincă